

## MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden November' 12-dik napján, 1816-dik esztendőben.

## Német Ország.

A' *Württembergi* Király' meghalozását ilyen szókkal jelenti a' *Stuttgardi* Udvari újság Oktober' 31-dikén: — "Ő Felsége *Württembergi Friedrich* Király, *Schnéviai Fejedelmi* és *Tecki Hertzeg* 's a' t., Oktober' 30-dikára virádó éjjel 2 óra felé, igen rövid ideig tartott betegeskedés után, melly egy igen heves náthahideg' (*Febris catharalis*) következése vala, kimúla a' világból, 's ez által a' maga Királyi Família-ját 's egész országát legmélységesebb bánatba borítá. Ő Felsége az 1754-dik esztendőben Nov. 6-dikán született, 1797-ben December 23-dikán országolni kezdett, 1803-ban Aprilis 27-dikén Választó Fejedelmi méltoságot nyert, 's végre 1806-ban Januarius' 1-ső napján Királyi méltoságra lépett. Meghalozásával az eddig való Koronaörökös *Wilhelmus* Princz vette által az Országlást."

Magános tudósítások szerint halála előtt néhány napokkal láb-fájásban szenvedett a' boldogult Király, de ő Felsége ezzel nem is gondolván, *Concert* halgatásra ment, melyet *Stuttgardban* ekkor *Madame Catalani*, egy igen híres éneklő asszony adott; a' fájdalom azonközben magát a' mejjére vette, 's oly hirtelen való halálát okozta, hogy második fia Princz *Pál*, *Mergentheimban*, a' hol lakása határozottat vala, a' legsebessebb hírtételnek vétele, 's útjának siettetése mellett is életben nem találhatta az atyát. A' mostani Király született 1781-ben

Sept. 27-dik napján; a' neve *Friedrik Wilhelm Károly*, kinek hűségére a' katonaság, mindjárt az atya' halálát követett reggel megeskűdött.

A' meghalt Király' teste Oktober 31-dik és Nov. 1-ső napján a' Kir. kastélyban a' pompás nyujóztatóra szokott fényes pompával kitétetvén, megnézésére a' lakosok bébottsáttattak, 's végre az utolsó napon estve a' Kir. Familia' *Ludwigsburgban* lévő temetőjébe (kriptájába), az örök nyugalomra tétetett. Kivitettetésének pompája estveli 7 órakor kezdődött-el; minden harangok megvonattak. A' szomorú kíséző sereg, az Udvari külömbkülömbféle Fő tiszti karokból, a' szolgálatot tévő Kamarás urakból, Geueralisokból, Adjutáns és Ordonántztisztekből, a' boldogult Király' utazó Lovázmésteréből, 's a' testörzök' seregéből állott. *Ludwigsburgba* megérkezvén, itt a' test a' Kir. kastély' templomába vitetett, a' hol felatte, az Udvari Fő Predikátor *Dankel* úr, halotti beszédet tartván, azután, halotti szomorú muzsikálás alatt, a' Kir. Familia temető helyére lebottsáttatott. Jelen voltak a' halotti gyászos pompán, a' mostani Király, *Pál* és *Wilhelm* K. Hertzegekkel egyetemben. —

*Monachium*: — *Karolina Augusta* Austriai Császárné ő Felsége a' folyó November' 5-dik napján délelőtti 10 órakor indult inoét útnak Bétsfelé. A' Király és Királyné Haag városáig kísérték ő Felségét. — November' 3-dikán estve igen fényes bált adott vala az Austriai Cs. K. Nagy

rangú Követ Hertzeg *Schwarzenberg* az ügy nevezett Királyné' piatzán lévő bankós' *Spiro*' házában. Ez a' kerek piatz köröskörül mindenütt meg vala világosittatva; a' palota eleibe egy templomot állítottak vala fel oszlopokra, 's az egész alkotmány külömbkülömb színü világosító métsékekkel megvalarakattatva, ilyen homlokirással: *Franz und Carolinen gewidmet*. Az Udvar is a' thearombol ezen bálba jövéen, ezen piatzra való megérkezésekor 's trombita 's egyéb muzsika-harsogások által tiszteltetett. A' háznál a' Nagy Követ úr fogadta 's vezettefel ő Felségeket, a' drága szönyegeekkel 's virágokkal felékesített nagy gráditson a' szalába 's szobákba, mellyek átaljában mind muschinnel 's a' legszebb izlés szerént valának felékesítetve, 's a' muschinnel felczifrittatott falakrol virágmédallákat formáló koszorúk föggöttek-le, melly médalliában, egymásután az F. és C. 's ismét az M és C, mint a' Császár és Csaszarné, 's Király és Királyné ő Felségek' neveiknek első betüik, látszottak. A' Felségek' számára a' második emeletben lévő szalában, melly az egyéb ékességek között az Austriai s Bavarus színekkal, az Austriai kettős Sassal 's a' Bavariai Oroszlánnal volt felczifritva, egyéb valami 300-zig való vendégek' számára pedig az első emeletben lévő oldalszobákban, voltak az osztalok gazdagon felkészítetve.

### B e t s.

Az új Császárné *Karolina Augusta* ő Felségének közönséges pompával való általvételére telyes hatalommal felruházott Cs. K. Udvari Biztos Hertzeg *Trautmansdorf*, a' Császárné ő Felsége Fő Udvarimesterével Gróf *Wurmbrandal*, a' Fő Udvarimesternéjével *Lasanzky* Grófnéval, 's az ezen pompás munkára kineveztetett hat Palotás Dámákkal és hat Cs. K. Kamarás urakkal egyelemben, *Bétsből* a' folyó November' 5-dikén *Braunauba* megérkezvén,

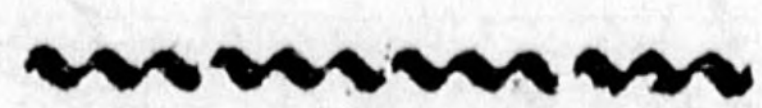
ily módon vitték ott véghez a' reájok bízott munkát: —

Minekutánna ez a' város ezen általadás' idejére *neutralisnak* lenni kihirdetett, 's minden készülétek megtétettek volna, 6-dikban 1 órakor megérkezett oda Császárné ő Felsége az általadásra kineveztetett Bavariai Udvar. Biztossal Gr. *Mongelással*, 's a' maga eddig volt Fő Udvarimesternéjével, hat Palotás Dámákkal és hat Bavarus Kir. Kamarás Urakkal. A' *Monachiumi* kapúnál, mellyen *Braunauba* bėjött, az Austriaiak egy szép gyözedelmi kaput, a' Bavarusok pedig az *Inn* vizének által ellenben lévő partján, hasonló kaput állítottak vala fel. A' bėjövé serget egy Bavarus Grenadíros Batalion 's egy Vasas osztály kísérték, 's béekezvén a' piatznak bal oldalára állottak, mellynek jobb oldalán egy Austriai Vadász Batalion és egy Huszár osztály, válának állittatva. Császárné ő F. ge' számára a' város bal oldalán lévén mégállapodásra való szállás készittetve, 's itt magát egy kevéssé kinyúgodván, innét, minden hozzátartozókkal egyetemben a' város jobb oldalára által ment azon helyre, melly a' piatznak jobb oldalán az általadásra elkészittetve vala, 's a' hol a' Cs. K. általvévő Biztos úr az Austriai egyéb Udvarnokokkal egyetemben előre megjelent vala.

Minekutánna Császárné ő Felsége ezen helyen a' thrónusos menyegző alá béült, 's az Austriai Udvarnokok a' jobbja, a' Bavariaiak pedig a' balja felől, helyeiket elfoglalták volna, az Austriai Cs. K. Udvari Biztos Hertzeg *Trautmansdorf* legelőbb egy beszédet tartott, mellyben küldettetésének célját elő adta, mellyre azután a' Bavariai Királyi Biztos Gróf *Mongelas* felelt. Az ezen munkára mind két részről kineveztetve lévő Titoknokok, a' telyes hatalmú irásokat 's egyéb instrumentumokat felolvastván, ezeket az Udvari Biztos urak aláírták 's megpétsételték; melly után a' Bavariai Udvarnokok ő Felségétől bútsut vettek 's

kezének megtsókolására bortsáttattak, 's ennek is vége léven a' Bavariai Kir. Udvari Biztos Gróf *Mongelas* Császárné ő Felségét az Austriai Cs. U. Biztosnak H. *Trautmansdorfnak* formaszereint által adta, ki is ő Felségés az Austriai Udvarnokok' számára rendeltetve lévő oldalszobába, kézen fogva bevezette, a' hol ő Felségének ezutánni Fő Udvarimestere, Fő Udvarimesternéje, Udvari Dámái és Camerariusai bémútattattak, 's kezének megtsókolására bortsáttattak. Az a' kegyes lebotsátkozás és határt nem esmérő jóság, mellyet Császárné ő Felsége az elbútsuzáskor a' maga eddig volt Udvarnokjai közzül különkülön mindenik eránt bizonyított, 's az a' másokat megelőző kegyesség, mellyel ő Felsége az Austriai C. K. Udvarnokok közzül égygyenégygyen minnyájokat fogadni méltóztatott, belső megilletődéssel 's legnagyobb tsudálkozással töltötte-el mindeneknek szíveiket, 's zálogául szolgál annak a' hüséges szeretetnek és hajlandóságnak, mellyeket ez a' Felséges Fejedelem Aszszony magának megnyert, 's a' mellyeket az Austriai népek az ő nagy virtusainak előre felajánlanak és szentelnek. —

Az általadás' munkájának végződése után méltóztatott Császárné ő Felsége az Austriai Császári és Bavariai Királyi Udvarnokokkal egy osztalnál ebédelni, a' melly után ágyudörgés, harang szó, és a' vidékekről özsze gyülekezett véghetetlen nézőknek ezer jó kívánságaik között, onnét *Béts* felé tovább indult. —



Felséges Urunk a' múlt pénteken reggel, Császárné ő Felségének elfogadására útját *Bétsből St. Pölten* felé vette vala, a' honnét még azon estve *Mölkön* túl ment kedves élete' párjának eleibe, 's ezen éjjel *St. Pöltenben*, Császár ő Felsége a' Kerületi Tisztség' házánál, Császárné ő Felsége pedig a' Püspöki kastélyban, háltak. —

Szombaton reggel *St. Pöltent* oda hagyta ő Cs. K. Felsége és *Schönbrunnba* jött,

a' hova ő Felségét ugyan azon úton Császárné ő Felsége is nem soká követte.

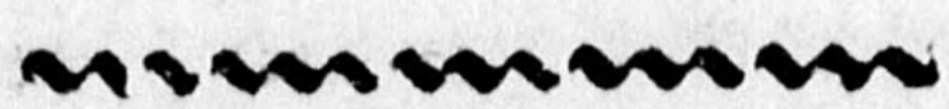
*Schönbrunnba* szombaton déltájban esett Császárné ő Felségének mégerkezése, katonaságnak sorai között 's ágyuk' dörgésével. A' kastély' gráditsánál Császár ő Felsége, Koronaörökös ő Császári Fő Hertzegségével, 's a' Császári Fels. Familiának több tagjaival, az Udvarnokok által körülvétetve, fogadták, 's Császár ő Felsége karon fogván ő Felségét a' szobáikba felvezette. A' szerentséltetéssekre özsze gyülekezett sokaság véghetetlen volt az udvaron és a' kertben, 's midőn magát Császár ő Felsége a' maga élete' kedves párjával a' folyasón megmútatni méltóztatott volna, ilyen kiáltozás harsogtatta mindenfelől a' levegőt: *Sokáig éljenek szerentsésen!*

Délben a' Császári Familiával egygyütt ebédeltek ő Felségek, 's ebéd után a' maga egész Familiájával oda hagyta a' *Schönbruni* kastélyt ő Cs. K. Felsége, kivévén a' Császárnét, a' ki ott meghált. —

Vasárnap déltájban ismét kimentek Császár ő Felsége 's minden Fő Hertzegek és Fő Hertzegaszszonyok *Schönbrunnba*, Császárné ő Felségének meglátására, 's minnekutánna onnét a' városba ismét vissza jöttek volna, 3 óratájban Császárné ő Felsége is útnak indult onnét a' *Theresianum* épülete felé, hogy onnét az *Augustinus* Atyák' templomába, a' házassági szentségre, a' maga közönséges pompával való fényes bejövetelet tartsa, a' mélyről meg hővebb előadások fognak közönségesse tétettetni.

Ezen öröm napjának a' Császár és Császárné ő Felségek' jóltévő szívéhez méltó innep által lejendő felségesítettése végett, ő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott *Bétsnek* szükségét szenvedő lakosai számára a' Császári magános kassából 200 000 Bétsi Betsű forintokat adadni, oly rendeléssel, hogy ezen summának egy harmada, kintsiny részekben, a' probendás szegények (*Pründler*), fundatzionális 's egyéb jól tévő intézetek között osztattassék-ki, hogy egy

vígasságos napok lehessen, a' más két harmada pedig, nagyobbatska sun nákbau, az igazi házi szegényeknek felsegíttetésekre fordíttassék. Ez a' kiosztás a' múlt szombaton, a' város és külső városok' parokhiáinak minden kerületeikben, az egyenesen e'végre kirendeltetett, 's a' Plebánusokból, Politziai tisztekből, Magistratualis tisztekből, 's az úgynevezett Szegények' apjaikból álló biztosság által munkába vetett. Ő Cs. K. Felsege méltóztatott a' maga igen érdemes fegyveresei között is bizonyos summa pénzt kiosztatni, hogy ezt az örvendetes napot ezek is vígan tölthessék-el.



A' Ménusi *Frankofurtumbol* érkezett tudósítások szerént, *Hermine* Ő Cs. K. Fő Hertzegasszonya, Magyar Ország' Palatinusnéja, *Schaumburghól* jöven, November' 1-ső napján ott (Frankofurtumon) által folytatta útját *Béts* felé.

### Nagy Britannia.

Azt hirdetvén-ki egy *antiministeriális* ujság Londouban két versben is, hogy *Sz. Helenától* egy hajó érkezett volna meg, hanem hogy a' hajórol a' partra kijönni senki nem sem volna szabad azon tisztén kívül, ki az országlószékhez szálló tudósításokat hozta, ezen hír által azt a' gyáva gondolatot gerjasztette-fel némelly könnyen hívőkben, hogy *Bonaparte* Szent Ilonaszigetérol elszabadúlt, 's imét szabad lábón volna.

A' Régens Princz Oktober 21-dik napján ebédet adott Orosz országi Gróf *Wittgensteinnak*, mellyen egyebek között *Hertzeg Bourbon*, *Hertzeg Esterhazy Pál* az Austriai követ, Gróf *Lieven*, és több más Fő emberek jelen voltak.

A' következt napon *Esterhazy Pál* Ő Hertzegsége adott a' maga *Chiselhursti* szállításán egy fényes ebédet, mellyen a' Régens Princz is jelen volt. Egy Németh

énekes játékot is jádzott-el néhány időtöltő jádzóknak társasága. A' gazdaszszony *Hertzegné* jádzotta a' Fő személyt.

Azok a' tudósítások, a' mellyek *Nottingham* városából 's környékeiről jönek, naponként nyúghatatlanokdátobbak. Ugy látszik, hogy a' szövőszékek' özszerontóinak özszeesküdt társasága, iparkodással szaporittatik. Gyülekezéseiket nappal is szinte úgy tartják mint éjjel, 's nem is ügyelnek az ő széllyelverettetések végett tétetődő készületekre. — "Az Országlószéknek, így szoll a' *Times*, szükséges leszen arra kenszeríteni a' tisztí karokat, hogy legszorosabb nyomozásokat tenni meg ne szünnyenek, valameddig a' dühösködőknek búvó lyukaikat ki nem tanulják, 's a' főbb lázasztókat itélőszék' eleibe nem állittatják: hanem, a' tisztí karoknak segítettések végett katonaság is több kívántatna az ilyen vidékekre. Emlékeztünk vala a' *Sunderlandi* és *Glamargani* lármákról is, de jelenthetjük, hogy ezen helyeken nem oly kétségbeesett özszeesküvések 's nem oly nagyon revolútzios principiumok uralkodnak, mint a' milyenek alatt a' *Nottinghami* nép sohajtoz. Itt már annyira ment a' dolog, hogy még a' bizonyságok sem merik kimondani, a' mit láttak, minthogy a' réajok következhető veszedelemtől félnek, millyenel a' gonoszok által Fenyegettetnek. Kéves hónapok előtt történt, hogy egy szegény asszszony kérdőre vonattatván, 's némelly dolgokat az égygyik bűnosrol kivállván, nyilvánóságosan fenyegettetett, hogy meg fog gyilkoltatni, 's a' többi.

A' *Monmouthi* és *Glamorganshirei* városbányákban is lármázni kezdetek volt a' dolgosok, hanem *Bristolból* az 55-dik számú Regiment oda rendeltetvén, szerentsésen eltsendesített a' láрма, a' melly abból eredett vala, hogy a' tulajdonosok a' munkások' napszámát lejjebb akarták szállítani. Valami 15,000-re teszik a' lármázók' számát, a' kik titkon özszebeszélvén, azon egy napon minden munkát felbe hagy-

tak, 's az olvasztó kementzékben a' tüzet kialunni hagyták.

A' mostani környülállások' állapotját *Angliában* igen természetesen kifejezi a' Londoni Kurir a' maga Oktober' 25 diken költ darabjában, melyben mint szerentsés történetet úgy jegyzi meg, hogy a' múlt napon semmi újabb támadásokról való tudósítások nem érkeztek.

*Londonban* vizsgálás alá vette az Admirális, Congreve urnak egy új találmányát, de a' melly még nem eléggé esmeretes. Az Anglusok egyetlenegy nemzet, a' kik eddig kezdetek Congreve raketaival élni, mellyek valóságos kipótlója a' feledékenységre jutott, úgynevezett Görög tűznek (graecus ignis); ez az említett új találmánya talám míg közelebb való, és hasonlóbberjú leszen a' görög tűzhez. Az Anglusok éltek nem különben az ágyúkkal is legelsőbben a' hadban. A' Czeryi tában (1346-ban) ezen új fegyverek nemivel verték meg a' Gallusokat, kik ugyan magok is tudták már az ágyúknak készítése'módját, de lágy lelki esméretjek miatt azokkal a' hadakozásban élni nem akartak. Hasonló képpen Anglus volt, *Roger Baron* nevű, a' ki a' 13-dik század közepén a' puska- port legelsőbben tette esmeretessé, 's a' mellynek feltalálását ok nélkül tulajdonítják a' Németországi Schwartz nevű barát- nak; mivel ez száz esztendővel azután élt a' világon. Azonban úgy látszik, hogy a' puska- port tulajdon képen Arabsok légyen feltalálták, mellynek esmérettségére azoknak a' sok próbálgatásaik által kellett jutni, mellyeket ők, a' nekik oly nagy károkk- ra 's veszedelmekre szolgált Görög tűz' mi- voltának kitapinthatására tettek. A' Chi-

nai birodalomban már az előtt is esmeretes volt a' puska- por.

Egykor azt kérdezte valaki egy hetven esztendőös aszszonyságtól, hogy valyon mikorra szoktak a' szerelmeskedő bajlan- dóságok megszűnni a' szép nemen valok- nál? „Már bir' azt nem tudom,“ így fele- le az aszszonyság; „e' dolgot kell az Urnak más, én nálamnál öregebbtől tudakozni.“

#### *Északi Amerika.*

*Philadelphiából*, Sept. 14-dikén: — „Az itt nagy számmal öszszesereglett Fran- tziáknak egy gyűlése meghívást készített és intézett *Savary* és az idősb (az ifiabb kü- lömben is ott van) *Lallemand* Generálisok- hoz, azeránt, hogy Amerikába menven ve- gyek ott jövődöbéli lakássokat. A' meg- hívással egy hajót küldöttek-el a' *Levanlei* partokhoz, olyan meghagyással, hogy nem tsak a' nevezett két Generálisokat, hogy egyéb hazájokból elszaladott Frantziákat is, kik magoknak a' Török földön kerestek menedéket, felvévén, vigye minnyájokat *Északi Amerikába*. Itt még mind szaporod- nak a' kivandorlott Frantziák. Pénzeiket rész szerént az ide való bankókba teszik- bé, rész szerént Fábrikákat állítanak-fel, vagy jószágokat vásárolnak. Nagy summát hozott ide mások között az esmeretes *Re al* is. Ez egy új munkát akar kiadni a' Fran- tzia revoluzióról, azt igérvén, hogy oly környülállásokat is fog benne előhordani, mellyek az ezen tárgyról eddig kijött mun- kák között egyben sem találtatnak. Nál- lunk, így végzi szavait az Amerikai tudó- sító, a' kereskedés naponként jobban virág- zik, 's annak a' mi rosszat felöllünk ezen tekintetben némely Anglus írók hirtelnek, dézmálva kell hinni.

Nov. 8-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 322 3/8 forintot,  
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.

Nov. 9-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 324 — forintot,  
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt.

Nov. 11-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 325 1/3 forintot. —  
egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 23 kr. adtak —

# Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

## Magyar Ország.

Hazai leveleink ezeket jelentik: —

Az égi Tüнемények minden nemesebb érzésü lelkeknek figyelmetességét annál inkább megérdemlik, mivel az égi Testeknek változásai földünkre nézve szembetűnő befolyással vannak. Azért tellyes készséggel közöljük Tiszt. Kmeth Dániel Úrnak, a' Budai Csillagvizsgáló Torony Tisztjének, következő jegyzéseit: A' folyó Nov. 19-én a' Hold egyenesen a' Nap és föld között fog állani, úgy hogy a' nap sugarainak a' földre való ereszkedését megakadályozza; következésképpen a' Napnak egy részét a' maga Testének elejébe állásával meghomályosítja. — Ez Napfogyatkozásnak neveztetik. Annyival inkább figyelmetességre méltó történet, hogy sokan közülünk az élet pályafutását bizonyosan elvégezik, minekelőtte megint hasonló tüнемény látható legyen; mert tsak ugyan egészen 1860 dik esztendeig nagyságára nézve e'hez hasonló fogyatkozás nem leszen. — E' mostaninak kezdete Budán és Pesten reggel 9 órakor 38. min. leszen; vége pedig 12 órakor, 9 minut. Ha a' Napnak tetsző területét 12 részre osztjuk, annak II része meghomályosodik és tsak 1/12 marad világos. — A' jövő Dec. hónap 4-én Hold fogyatkozása leszen, minthogy az a' Földnek árnyékába esvén, világosságának két harmadrészét elveszti. Ennek kezdete estve 8 órakor, 31 minutumkor leszen, vége pedig 11 órakor, 27 minutumkor. — Mennyi idővel korábban, vagy későbbben lehessen látni ezen fogyatkozásokat Magyar Országnak külömbféle Városaiban, azt Érdemes Olvasóink a' mult Juniusban közlött Arányosság szerént önnön magok kitalálhatják. —

Mélt. Gróf Pálffy János Tsászári Királyi Kamarás Ur, a' ki több ízben az

Invalidusok eránt maga jótévő indulatját nevezetes ajándékokkal megbizonyította, most az esztendőnként ajánlott 1000 forintoka a' folyó 1816-dikra, ugymint már harmadik esztendőre, lefizette; azon fellül pedig új fundációt tett egy Invalidus Tisztre 2000 forint letételével; egy Al-Tisztre pedig 500 forinttal; végre a' Bétsi Invalidus háznak 400; a' Nagy-Szombatinak 400; a' Pestinek 400 forintot rendelt, 's így most egyszerre 4700 forintot lefizetett. Ezen nemes szívű hazánkfiának illy példás tettét a' Hadi Tanács különös köszönettel hálálta meg.

A' nagy ember' neve mindenütt olyan emlékeztető jeleket szokott maga után hagyni, mellyeknek szemlélése tiszteletre indítja erántok a' háládatos maradékokat. Midőn 100 esztendőök előtt a' Cs. K. seregek az *Eugenius'* vezérlése alatt *Temesvártól* nem messze *Gyarmatha* mellett táborban feküdtek, 's a' *Temesvár* mellett sántzokkal körülvétetve lévő Török ármádának megtámadásához készültek volna, a' nevezett nagy héros ott egy völgyben találtatott kútból szokott volt inni, mellynek igen jó vize volt, 's a' melly még most is megvan, 's máig is az *Eugenius'* kútjának neveztetik. A' Cs. K. ármáda az 1716-dik esztendő Októberének 13-dik napján ezen lógerből felkelvén a' Törökökre ütött 's őket *Temesvár* mellett oly módon megverte, hogy ezen győzedelmeskédésének lettek azon szép következései, hogy Magyar ország az ellenség' jármának gyalázatjától megszabadult, 's a' következő esztendőben *Belgrádnál* történt fényes győzelem után a' *Száva* és *Duna* mellett lévő minden várak kezünkre kerültek, 's végezetre 1718-ban Jul. 21-dik napján a' *Paszszarovitz*i békesség is megkészült. Ezen ditső emlékezeteknek ujítására az idén Oktober' 13-dikán *Secularis* (százados) innepet ültek *Gyarmathán* az *Eugenius'*

kútjánál. A' kút melly a' tulajdonosnak gondoskodása által szép állapotban tartatatik, megvilágosított 's feltzifrittatott, 's a' reguláris és polgári katonaság a' nagy hérosnak tiszteletére paradirozott, salvét lótt, 's mind ezekben nem tsak a' környéki köz nép, hanem a' N. Vármegye' tisztjei is, a' földes úrral N. Nograd vármegye vize-Ispanyával N. gos *Ambrozy Lajos* Cs. K. Camerarius úrral 's Familiájával egyetemben, érzékenységgel részesültek.

### *Tudományos Dolgok.*

*Még Mártziusi Vásárig praenumerálni lehet e' szép Munkára: Nevezetes Utazások Tárháza, Több Tudósokkal együtt, készítette Kis János.*

4 Dar. oct. maj. 4 képpel, 10 for. kötve 12 for. 30 kr. Mar két Darab kész; a' harmadik Mártziusi, 4-dik Juniusi Vásárkor készül.

### *Foglalatja az első Darabnak.*

Az utazás indító oka. A' Szerző Afrika felé indul; oda érkezik 's Pisániában Doktor Laidleynél késik. Onnét elútazik azon Tartománynak belső részeibe. — A' Fejupoknak, Taloffoknak, Fuláknak és Mandingoknak leírása. Az Európaiak, és Gambia mellyéki Afrikaiak, úgy szintén a' Gambia mellyéki és belsőbb tartományokbeli lakosok között való kereskedés. — Az Iró elindul Pisániából, 's Dschindibe érkezik, tovább megy Medinába, Wulli Ország' fő városába; a' Királlyal beszélget, Amuletok-Kolorba ér. A' Mumbo-Tumbót leírja. Kundsenarba megy, 's Tallikába ér Bondu Országban. — A' Tallikai lakosokról némely tudósítások. Korkeráni városába érkezés. Halászat a' Felemen' vizében. Fattekondába érkezés. Beszélgetés Almami-val, a' Bondui Királlyal. Második látogatás a' Király és annak Feleségeinél, és barátságos elbótsáttatás. Dschoágba érkezés-Kadschaaga. A' Serawullik, Dschoág. Az Iró a' Király parantsolatjára kiraboltatik.

Egy rabszolgalónak szívűsége. Látogatás a' Király' öttésénél. Samiba érkezés. Kasson Országba érkezés. — Tisibe érkezés, és mi történt ott az Iróval. A' Király' Testvérével való beszélgetése, elútazása, Kunia-karyba menése — Audentzia a' Kassoni Királynál. A' Szerző Kemmuba, Kaartának fő városába 's onnét a' Király' javaslása ellen Sudamár Országba megyen. A' Királynak három fíját és kétszáz lovasok által Dscharrába kísértetik. — Kemmubol Foningkidi-be utazás. Egy a' Maurusoktól megsebesített ifjúnak halálakor történt szívreható eset. A' Szerző Houghtonról tudósítást vesz. Drebusrába ér. A' Kaarta és Bambarra Országok között folyt háborunak rövid rajzolatja. — Dscharrának és Lakosinak leírása. A' Szerző Ali Királytól engedelmet nyer annak Országába utazni. Dinába érkezik, onnét Saniba megyen. A' Maurusok' táborába vitetik, mint hadifogoly. — Mi történt az Iró' fogsága alatt Benaumban. Temetés és Lakodalom egyéb történetekkel együtt, mellyek a' Maurusok erköltsseit és természetit illetik. — Utóbbi történetek a' táborban. Az Iró két Scherifekkel esmerkedik-meg. Ali a' táborát az északi részek felé szállítja. Az Iró, mint hadifogoly elvittetik 's Fatima Királyné eleibe állítatik. Nagy szükség víz' dolgában. — Jegyzések a' Maurusokról. A' nagy pusztának leírása. Az abban feltaláltatott állatok. — A' Szerző Alitól engedelmet nyer, hogy Dscharrába mehessen 's ott maradhasson. Ettől fogva az elszökésről gondolkodik. Elmegy azon lakosokkal együtt, a' kik Dasi Király' közelítésekor a' várost elbagyják. Egy csoport Maurusoktól Lebranál utolérettetik, megszabadítja magát tőlök. Kiraboltatik 's végre szerentsésen megmenekedik. — A' Szerzőnek megszabadulásán való nagy öröme. Tovább folytatja útját a' nagy pusztában déli napkelet felé. Szerentséjére egy zápor esső megmenti őtet a' szomjúság kínjaitól. Egy Fuluh faluba érkezik, a' hol egy szegény aszszony által

lápaltatik, minekutánna a' Duti tőle mindent megdagadott. Harmad napon egy Waa-ra nevű Neger városba ér; melly a' Bambarrai Kiralynak fizet adót. — (a' Szűk hely miatt a' többit lehetetlen ki nyomtatni.)

### Második Darabnak:

Elindulás Európából. A' Las Marquesas, Szigeteiben való érkezés. — Leírása a' Las Marquesas de Mendoza kivált a' Sz. Christina Szigeteinek. Leírása lakosoknak, az ő élet módjoknak, erköltsi-szokásaiknak. Öszvehasznítások a' Taiti - béliekkel. — Egy új sziget csoport feltalálása. Ezen Tsoportnak és lakosainak leírása. Vélekedés az iránt, hogy ezen szigektől napnyugot felé még több földek is fekszenek. Által evezés Amerikának éjszaknyugoti partjára. Béevezés a' Dixon Norfolk vagy is a' lakosok Tsesinkitáné öblébe. Foglalatosságok, Prém kereskedés. Az öbölnek, és terményeinek leírása. Leírása a' lakosoknak. Szokásainak. Erköltseiknek Országlásoknak Karakternek, 's a' t. Elmenés a' Tschinkitáné öbléből. A' Queen Charlotte Szigeteihez való érkezés. Leírása ezen Szigetnek, és lakosaiknak. Nootka-Sound Partjaira való evezés, China felé vett utazás. — Vélekedés az eránt, hogy miképpen népesedhetett meg Éjszaki Amerikának Napnyugoti széle; és a' két Amerikanak közönséges tekintése a' culúrára nézve. 's a' t.

Mártziuskor 12 for. kötve 14 for. 30 kr. léssen az ára.

### Elegyes dolgok.

Mediolánumban a' Királyi Könyvnyomtatóműhelyben most a' *Halicarnassi Dienesnek* azon részét nyomtatják, melly elveszettnek látszott eddig lenni, de a' mellyet azonban Majus ur az Ambrosiána Bibliothecában lévő kézírások között történetből megtalált. Nyomtatják 4 ed réthen, az arra pengő pénzben, tsak nem 9 forintra fog menni. Ez a' könyv magában foglalja a'

Római régiségeknek utolsó 9 könyveit, melyekben 170 esztendőkből álló szakasz, ugyanint a' Róma felépítésének 313-dik esztendejétől fogva, 485-ig vagy on leírva, a' Római históriából. Leiratnak abban, Rómaiaknak a' Gallusok, Vejusok és Pyrrhus ellen viselt hadakozásaik.

Frantzia Országban megtiltatott a' krompliból (tsutsorkából) való pályinkafőzés, minthogy azon növevénynek az árra kétszer annyira szállott vala fel azon főzés által. — Továbbá oly rendelkezésként Frantzia Országban, hogy mindenütt fáka túltessenek a' közönséges utak mellé.

Egy gazdag férjfi nagyon félt, mint szokás az olyanoknál, a' haláltól. Egykor megbetegedett, 's ezen állapotban a' haláltól való félelme még jobban nevedett. Egy az ő barátjai között őtet vigasztalni 's erős szívűsegre rá beszélni akarván, a' többek közt ezeket mondotta ő hozzá: „Gondold meg, hogy minnyájunknak meg kellegykor halnunk. “ Mellyre a' beteg így felelt: „Bezzeg, ugymond, éppen az ám az; a' mi oly nagy nyughatatlanságba hoz engem. Ha az embertsak vagy tízszer, tízenkét szer halhatna meg, én se' húsúlnék most rajta oly felette nagyon.“

Oktober' 24-dikén reggel London felett egy gazdagon feltzifráztatott a' középen álltállóban 32 lábnyomnyi vastagságú levegő golyóbis ment el Frantzia ország felé, jó szele lévén oly sebességgel, hogy, mint hozzá vethettek, minden órában 50 Angliai mértföldnyit haladott. Akkor eleinten nem lehet tudni, hogy mitsoda tünemény legyen, hanem azután hirdették ki az újságok, hogy ilyen irás találtassék rajta: Ezt a' levegő golyóbist a' *Highateben* lakó Frantziák botátották fel, hogy barátjaikhoz jó kívánságokat vigyen, oly kérés mellett, hogy ők ezt ismét küldjék vissza, kedvező széllel, hozzájuk Angliába. A' magasság, mellyen London felett elment ez a' golyóbis, valami két mértföldet tehetett.